

A téli évadra valódi vízhatlan lábbeliek.

Azon kitüntetések, melyekben lábbeli készítményeim több világ- és egyéb kiállításon...

LÖRINCZ ISTVÁN LABBELI KÉSZÍTŐ, MUZEUM-KÖRUT 5. SZ.

A németországi gyógyszeripari ügyletszerzők által megvizsgált és kifünő alkalmatlanságát...

Köszvényvászón

mindenféle köszvény, csúsz, rheuma, szagafás, mell-, gerincfájdalmak, keresztcsonti-fájás (Hexenschuss), lábköszvény stb. ellen.

Dr. Hofland híres orvos gyógytani műveiben így szól: Két hajlékony, melyek ellen a gyógytan használatát...

Dr. BURON PÁRISI ÁLTALÁNOS SEB-TAPASZA mindenféle sebek, gennyek és daganatok ellen. — Egy köcsög ára a használati módjával együtt 70 kr.

Pontos fölvilágosítást Texas és Kalifornia minden viszonyáról, ugyisint leírásokat magyar és német nyelven, térképeket, stb. ingyen és bérmentve ad W. G. Kingsbury 41. Finsbury Pavement, London E. C. 1900

MARTINY H. Budapest, vaczi utca 19. sz. Ajánlja sa játékészítményü TAJT ÁRUIT. Valódi Hölzl-féle komáromi pipaszárak egyedüli raktára.

1883. NOV. 83. sz. 1883. NOV. BUDAPESTI SZEMLE GYULAIPÁL

TARTALOM: Két világnézet harca. Rónay Istvánról. Megjegyzések a pénzügyesek kérdéséhez. — Földes Béától. A pápaság fölemelkedése a XI. században. (III.) — Mika Sándortól.

KWIZDA KÖZSVÉNY-FOLYADÉKJA évek óta kipróbált, jeles szer köszvény, csúsz és idegbántalmak ellen.

Valódi minőségben a következő czégeknek: Budapesten nagybán: Török József gyógyszer, király-utca, Strobeny testv., Thallmayer A. és Seitz, Pillich F. (kerépesi udvar); Kochemster Frigyes utóda.

Fő letét: KWIZDA FERENCZ JANOS kerületi gyógyszer. és cs. k. udv. szállítóllal Kornenburgban. Egy üveggel 1 ft o. 6.

Még eddig soha nem léteett föltűnő ölesóságok! Ma érkezett 8693 róf öltöny gyapotkelme a brni egyesült gyapotkelme-társaságtól. Ischia sziget szerencsétlensége miatt.

Gyors és biztos segély gyomorhajok és azok következményei ellen. Az egészség fenntartása

Dr. Rosa életbalsama, mely a leghasznosabb és leggyógyhatásosabb gyógyszerből a legnagyobb gondalattal készült.

1 palaeckkal 50 krajczár, dupla üveggel 1 forint. Több ezer elismert és díszes irat van kitve szives betekintés végett. — Bérmentes levélbeli megkeresésekre utánvételt melletl mindenóva megküldetik.

Prágai egytetemes házi-kenőcs biztos és kipróbált szer gyulladásk, sebek és daganatok gyógyítására.

Fül-balszam. A legkipróbáltabb és számos kísérlet által mint legmegbizhatóbb szer ismeretes a nehéz hallás meggyógyítására, s a teljesen elvészett hallás visszahozására. — Egy palaeckkal 1 forint.

A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80-90 lnyvi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi számúvá változott át, s megjelen évenként kilencszáz 120 lnyvi tartalommal, az eddigi előfizetési ár mellett.

A Budapesti Szemle tájékoztul igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a esztudomány és a mivel közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles terít nyit a nemzeti-gazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémiá nemei-gazdasági bizottságától támogatva.

Nyujtsuk a szerencsének jobbnak! 500,000 márka fönyereményt igé kedvező esetben a legújabb hamburgi nagy pénzorszájtól.

Table with 2 columns: nyeremény, szám. Lists various prize amounts from 10,000 to 500,000.

Mindegyik megvásárol, a pénz beküldése, postautóni frítés vagy az ország névadására melletl rígiótt a legpontosabban teljesíttetik, mindenki az állam címerevel ellátott eredeti sorozatot öltök saját kezébe kapja.

46-ik szám 1883. BUDAPEST, NOVEMBER 18. XXX. évfolyam.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egyen évre 12 ft POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félre - 6 *

LIGETI ANTAL.

MAGYAR festészet oly homályos, csak fel-felbukkanó rövid jelenségekből álló multja után — melyből inkább mütörténeti kedvenc adatokat és darabokat birunk, hogyszem alkotásokat egész Kupeczkig — a tájképfestészetnél indult meg az új fejlődés hatalmasan és klasszikusan.

Soká élt a forró keleten, az eget napfényben, a kopárságokon, a napsütötte sivatagokon, a karcsu pálmák közt. Emlékeztet erre majd minden festménye.

LIGETI ANTAL.

Ligeti Antal egyik legkitünőbb tájképfestőnk. E genre kizárólagos szerete ama mely és hő benyomások egyike, melyeket a nagy Markó mellett szerzett.

gok új rendjét s politikusi el is vannak határozva megmaradni a be nem avatkozás alapján, míg a változás a főnálló kiegyezést nem érinti. Ez azonban nem akadályozza az egymással versenyző két párt vezéregyéniségeit, hogy Magyarország jóindulatát s esetleg befolyását a magok részére lefoglalni törekedjenek.

Egy időben sikerült az alkotmánypártnak Andrássy befolyásával megbuktatni a szintén föderatív irányzatú Hohenwarth-kabinetet. De uralma ideig-óráig tartott csupán. A mint a csehek egyszer abbahagyták a passzív ellenállás politikáját s akcióba léptek, — az alkotmánypárt háttérbe szorulása többé nem volt meg-

meggyőződés, folyton ingereltette a másik fél ellenállása által, teszi a küzdelmet elkeseredetté s fejlesztí oda, hogy a parlamenti harc áradata kicsap természetes medreire, átplántálódik a tömegek közé s azokat a nyelv esetlege szerint alakuló táborokká osztva, megszüli a nemzeti viszályt, a fajgyűlöletet. Az egyik fél mindent invelláló központosítással, más nemzetiségek elnyomásával, germánizálással gyanúsítja a másikat; a másik a monarchia fölbomlasztását, önálló államokra szakgatását veti szemére az egyiknek.

Ez áldatlan versenyzés kivált Csehországban nyilatkozik a leghevesebben, hol a cseh

oszlád ivadéka, s buzgó harczosa a konzervatív eszméknek. 1878-ban választatott be a birodalmi tanácsba, de a csehok passzív politikája következtében nem jelent meg azon. Csak 1879-ben vállalt újra mandátumot s ma első alelnöke a reichsrath képviselőházának. Gyakorlott szónok és szorgalmas politikus. Még ellenfelei is elismerik, hogy rátermett a parlament vezetésére, a mit szigorú pártatlansága s a szólás-szabadságnak liberális értelmezése által be is bizonyított. Rokonszenvével a jogi párt és a Taaffe-fele kormány-rendszer felé vonzódik.

Mint tartományi marsall-helyettes dr. Waldert (született 1823-ban), prágai ügyvéd szere-

Rieger László.
Gregr Eduárd.

Lobkowitz György herceg.
Schmeykal Ferencz.

Herbst Eduárd.
Waldert.

A CSEHORSZÁGI PÁRTOK VEZÉRFÉRFIAI.

akadályozható. A csehok beléptek a reichsrathba, a lengyelekkel, ruthénekekkel, szlovénekekkel, dalmatákkal és a feudális-klerikálisokkal többséget alkottak s Taaffe gróffal élén Ausztriában oly kabinet alakult, mely tekintettel a különböző pártokra, azok közt a békés egysúly fontartására törekszik.

Ez azonban igen nehéz földat, különböző, sőt a legtöbb esetben egymással homlokegyenest ellenkező törekvésű pártok között. Mind a két párt élén jeles, képzett, buzgó férfiak állanak, kiknek mindenike lelkesen küzd álláspontja mellett abban a meggyőződésben, hogy csak az az üdvös, az a helyes, a mit ő akar. De éppen e

nemzeti és az osztrák-német párt közti alkotmányos küzdelem már-már nyílt ellenségeskedésbe ment át, mely néhol, mint különösen a tanuló ifjuság körében, már összeitkőzésekre is vezetett.

A pártvezérek, mint több belátással bíró férfiak, természetesen csak sajnálattal nézhetik az alkotmányos küzdelem ez elvadásását s a mennyire álláspontjuk sérülme nélkül lehetségesnek hiszik, törekednek is azt óvni az elfajulástól. E vezéregyéniségek egynehányát kívánjuk ez alkalommal olvasóinkkal megismertetni.

Lobkowitz György herceg, a tartománygyűlés elnöke, tekintélyes politikus, régi történelmi

pel. Parlamenti tevékenysége 1869-ben kezdődött, midőn úgy, a cseh tartománygyűlésnek, mint a birodalmi tanácsnak tagja lett. Mint politikus meleg szószólója a csehországi német-ségnek, e mellett azonban «szűkebb hazája» iránt is ragaszkodással viseltetik s gyakran hangulyozza Csehország történetét és külön nemzeti sajtóságait. Szónoklata erélyes, de mérsékelt. Utolsó beszédjében egy Prágában létre hozandó második német színház fölépítésének országos segélyzését sürgette, mely indítványa azonban, ép úgy, mint az ellenpárt sürgetése egy cseh nyári színház föllállítása iránt, visszatartott.

SZOB A DUNA MELLETTI. — LIGETI ANTAL FESTMÉNYE.

többé, ha mindig velem maradsz, ha kezemet fogod és segítesz.

— Ugy, ugy anyám. Engedd, hadd dobjam el ez üveget.

— Nem, nem, add vissza. Eldobni? mit ér az? Ha rászorulok, ugy is mást szerezek, akár hogy is, akár honnan is. Nyugodtabb vagyok, ha birtokomban tudom — ha nem kell is hozzá nyulnom.

— Jó, hát maradjon itt, — szolt Jolán s szembeötölő helyre, a kályha vállára tette az üveget, s azzal visszatért anyához s folytató: Nem lesz rá többé szükséged. Bérházban, idegenek közt, rossz levegőben — értem, hogy nagyon erős volt a kísértés s nem állhattál el-lene; de itt, velem, ugy-e meglehetsz a nélkül? — s kezét anyja vállára, arcát arcához téve, mondhatlan gyöngédséggel szolt: Erettem, kedvemért, anyám!

Anyja, válaszul, megragadta leánya kezét s csókokkal halmozta el. Aztán gyorsan beszélt, izgatottan, igérve, hogy nem többé, soha... men-tegette magát, hogy eddig is akkor tette — mikor azt hitte, hogy érezte, meg kell halnia, hanem... S iszony és undorral telt pillantást vetett a kályha vállára letett üvegcsére, mintha még most is félné tőle — s még sem tudta szabadulni. Erősen kapaszkodott leánya kezébe — s Jolán, hogy e kis eseményből nagyot ne látás-sék csinálni, igyeke-zett figyelmét elterelni róla s egy kis sétára vitte anyját.

Estére azonban ki-tünt, hogy a szegény asszony mind inkább inkább szenved, ám-bár nagy erőfeszítéssel tö-rekszik erőt venni ma-gán s csak arra kéri Jolánt, hogy maradjon vele a szobában s ne hagyja őt magára. Ebédnél alig evett egy-két falást. Jolán, saját felelősségére, egy kis bort akart itatni vele. Nem. Azt sem. Érezte szegény, hogy át kell mennie a kísértet gyöttrő tüzén — át akart menni rajta. Olykor az ablakhoz ment, mintha a tenger távoli zúgását hall-gatná. Majd ismét a kandalló elé ült s a tűz nézésébe me-redt. Aztán kérte Jo-lánt, olvasson neki va-lamit. De nem tudta soká hallgatni. Egy-szóval nem találta helyét sehol, nem birt magával sehogy.

— Még sem volt szép, nem volt helyes, — mormogá.

— Mi, anyám?

— Téged ide küldeni.

— Ugyan hol van helyem másutt, mint melletted?

— Ah, te nem tudod, nem tudod... Beteg vagyok Jolán, beteg és nyomorult.

— Annál inkább melletted kell maradnom.

— Jobb volna, ha elhagynál s visszamen-nél barátaidhoz. Én is visszamehetek Londonba, előbbi helyembe. A mit egy perczig reméltem, álmódmat: lehetetlen. Nagyon beteg, sokkal betegbb vagyok, mint gondoltam. Miért nehe-zedjék az én nyomorom lerázhatatlan sötét árnyként rád, a te fiatal, fényes életre —!

— Nem hagylak el, minél betegbb vagy, annál kevésbbé. Addig veled maradok, ketten: te szenvedő, én ápoló. De meg fogsz gyógyulni s akkor mind a ketten visszatérünk oda, a hol a helyünk van. Bizzál.

— De ha ma álmátlan, nyugtalan éjem lesz, téged is csak zavarlak.

— Mit tesz az?

— Sajnálak. Eredj a másik szobába fe-küdni, ott csöndesen alhatol.

— Azt nem teszem. Szabad-e az ápoló nő-nek elhagyni betegét? Soha.

— Legalább hagyd égve a gyertyát. Meg-teszed?

— Ha kívánod, miért ne?

Mikor feküdni akartak, Winterbournenél azt kívánta, hogy a kis üvegcsére maradjon a kandalló párkányán, a háló szobában.

— Miért anyám? Hisz nem akarsz hozzá nyulni.

— Nem; de mégis megnyugtatómra szolgál, ha ott van, a hol hozzá férhetnék, ha nem nélkülözhetném. Oh — ha érzem, hogy meg kell halnom különben.

— Hallgass rám anyám, jó — maradjon itt a kis üveg. De ha te használod, én is használom. Ha neked használ, nekem is használ, mert ha te álmátlan vagy, én is álmátlan vagyok.

Az anya alig értette leánya okoskodását. Bámuldoz szemekkel nézett rá, — Jolán szilárd tekintettel viszonozta, de nem adott magyarázatot.

Lefeküdtek — de, bár nem beszélgettek tovább, egyik sem tudott elaludni. Mint két ellenség, úgy lestek egymásra mind a ketten. Kivált Jolán tudta, hogy anyja szenved — hallra nehéz, nyögésszerű sóhajait — nem birt elaludni. Végre a szoba csöndje, a ház lassanként kihalt zaja, melyben anyja is elcsöndesülni látszott, az éj hossza, a maga kimerültsége, végre elaltatták... Egyszerre (nem tudta meddig alhatott) — egy mély, nehéz sóhajra ébredt, első ösztöne volt: felugorni s anyja ágyá-hoz sietni. De az okosság erőt vett ösztönén s

— Te is, én is? — kiáltá. — Te is, én is? Hát te is olyan lész, olyan nyomorult — mint én?

— Ugy van anyám, most már benne vagyunk. Én is megkóstoltam, mint te; s most már együtt gyógyulunk ki, vagy együtt halunk bele.

De Jolán a mint ezt nagy erőfeszítéssel kimondta, érezni kezdé már a szesz hatását. Lehanyatlott ágyára, halványan s lángban égő, mégis önkénytelenül lecsukódó szemekkel. Idegei erős izgatottságtól rángatóztak, míg öntudata el-hagyta s nehéz, sulyos álom ködébe borult lelkére... Anyja átölelte tartá őt ágyában, de hiába — nem tarthatta fenn s visszajette vánsko-sára.

Most egy borzasztó sikoltás — egy eszeve-zett jajkiáltás reszketteté meg a levegőt: olyan, mint az egyiptomi anyáké, elsőszülöttjük halálán, — mint a Rákhele, megölt gyermekei fölött. Háni, a szobalány, felriadt és befutott.

— Orvost, orvost! — ordítá a szerencsétlen.

— Jolánom meghal — megöletem.

Az orvos megérkezett és megállapította az opium hatását — mihelyt a két üvegcsét meg-pillantotta. Az anya kétségbeesése nem ismert határt.

— Mentse meg leányomat! — kiáltá, térdre borulva az orvos előtt. — Mentse meg — ébresz-sze föl.

— Csöndesedjék, asszonyom. Föl nem ébreszthetem, de remélem föl fog ébredni, s ezuttal egy jó-kora fejfájással meg is menekül. Az ismét-lés halálössá válhat-nék; de reméljük: az adag nem volt túlsá-gos, erős és fiatal ter-mészet kiépülheti.

— Oh, oh, — zoko-gott az anya.

— Jó lesz, ha ke-gyed, asszonyom, a másik szobában feks-zik le s ágyát a szoba leányának engedi át, hogy közelebb legyen urnőjéhez. Aztán hagy-ják aludni reggel, míg magától föl nem éb-red, s ha gyöngébb lesz mintsem a maga lábán járhatna, egy jó séta-kocsizás a szabad le-vegőn hasznára fog válni.

Winterbourne né, bár ágyát szívesen át-adta volna Háninak, mit ez nem fogadott el s megvált egy kar-

székben — maga sem akart visszafeküdni ágyába, hanem leánya ágya mellett maradt, sirva s imádkozva. Aggálya, bánata győzött az opium-adag erején s nem aludt.

A kísérlet — merész s nagyszerű — ugy látszik, nem maradt sikertelen... (Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Mexikóban a telefon rendkívüli gyorsasággal terjed. Puebla államban csak a múlt év végén alakult egy telefon-társulat. 1882 szeptember elején még csak öt részvevő volt s a huzalok hossza 3 $\frac{1}{2}$ kilométer tett, pár hóval ezelőtt már 160 kilométer hosszú huzal volt s az összeköttetések száma napon-kint meghaladja a 300-at. Legújában Puebla és St. Martine közt egy 39 kilométer hosszú huzalt raktak le, melyet később Mexikói 90 kilométer tá-volságra akarnak kiterjeszteni.

A Turgenyev koporsóján levő koszorukat az orosz határnál a pénzügyőrök nem akarták vám nélkül beereszteni, négy napig tartották ott, és alatt gondosan vizsgálta; végre 200 forintra becsülték.

* Aszfalttal vegyített téglát alkalmasnak most a berlini járdákon kísérlet gyanánt. Ha a közönséges téglát erősen fölhevítik, minden levegő s víz eltűnik belőle s ezen esetben 15—20 százalék folyékony aszfaltot képes felvenni. A likacsos téglából szurkos, ruganyos tömeg lesz, melyet igen könnyű felhasználni. Az ily téglákat beton-talajra-teszik s forró kátránnyal kötik össze.

IFJUKORI ÉVEIM.

Írta VÁMBÉRY ÁRMIN.

I.

A midőn 1832-ben atyám meghalt, csak néhány hónap voltam. Anyám szegény volt, a szó szoros értelmében nagyon szegény. Másod-szori férjhez meneteletől várta, hogy nevetlen és apátlan árváinak sorsa jobb fordulatot vegyen. E várakozásában azonban nagyon csalódott. Mostoha-atyánk, bár máskülönbön derék ember, kevéssé járult ahhoz, hogy kis háztartásunk nyomasztó szükségén könnyítsen. Eljött az idő, a mikor családi körünk is új jövevényekkel szapo-rodott; megsokszorozódott a kicsinyek száma, kiknek életemre és ruházatra volt szükségök. Ennek következtése az volt, hogy szülőink, kisebb gyermekeik iránti gondoskodásukban, mihelyt lehetett, magokra hagyták azokat, kik már szent-riktől elég érett kort értek el arra, hogy ön-magokról gondoskodjanak.

Tizenkét éves koromban rám került a sor. Anyám azt hitte, hogy oly korba értem, mikor

vetdarabot össze tudtam varrni, az a sejtelem lepett meg, hogy Fortuna asszony tán mégis többre teremtett, semhogy egész életemen ke-resztül öltögessek. Nemsokára ott hagytam a nőszabó műhelyét s a falubeli korcsmáros föl-szólított, hogy legyek egyetlen fiának magán-tanítója. Feladatomból volt bevezetni őt az olvasás, írás és számolás titkaiba. De kötelességeimnek itt még nem szakadt vége. Azonkívül olyan szokatlan teendőket is kellett vegeznem, minő a családtagok eszmáinak tisztítása, szombat es-ténként, s esetleg szomjas vendégek kiszolgálása egy-egy pohár borral vagy pálinkával.

Kétségkívül tanítói állásomban nem épen felelt meg zsenge koromnak, nehéz annak, ki maga is hiányos oktatásban részesült, másokat oktatni, és csakugyan a gazda nem is mulasztotta el emlé-kembe hozni a rendellenességet, oly bánásmód-jával mely egyáltalában nem egyezett meg men-tori állásom méltóságával.

De még rosszabb bánásmód ért tanítvá-nyom, az urfi részről. A ficzkó két évvel volt idősebb nálam, s egy alkalommal, midőn peda-gógiai buzgalmamtól elragadtatva megpirongat-

tek, mely küzdelmeimben nagy segítségemre szolgált.

Szent-Györgyön tettem le a második osztály vizsgáját is, szintén sikerrel. De nyughat-lan ösztönöm nem hagyott békén. Változa-tosságra vágytam, s különösen óhajtottam Pozsonyba menni, hol felsőbb iskolák is voltak. Elhagytam tehát Szent-Györgyöt, bár megél-he-tésem csaknem biztosítva látszott ott, s az 1846-ik év tizennegy esztendő koromban már a régi koronázási város falai közt talált.

Itt újra megkezdődtek az önfentartás nehez küzdelmei és erőfeszítései. Már eleitől fogva tisztán állott előttem, hogy minél nagyobb az épületek és minél több az ember vala-hol, annál nehezebb ott ismeretségeket szerezni s annál kevésbbé érdeklődnek mások helyzetem iránt. Három évig maradtam itt, majd cseléd minőségben, majd szakácsnöket, szobalányokat s más tudományosomjas egyéneket tanítgatva. Annak a szép városkának az, a két Duna mel-lett, minden utczaköve beszélhetne valamit, ha szólni tudna, a nyomorról, melyen keresztül mentem. De az ifju kor mindent el bir viselni.

1. Csesme városa és kikötője. — 2. Reis-Dere falva, boomlott házaival. — 3. Egymásra omlott szemközti házak. — 4. A sebesültekről gondoskodó pasák és orvosok.

A KIS-ÁZSIAI FÖLDRENGÉS.

már megkereshetem a magamét. Születésem óta sántasággal vert meg a sors, melyben három éves koromtól betegeskedtem is, s mely mankót vétetett bal hónom alá, egész addig az ideig, míg anyám érett korunk nyilvánítot, egészen veve mégis ép és egészséges gyermek voltam.

Egyszerű táplálkozás, gyakran az éhség csillapi-tására is alig elégséges kényelmeinek is hiánya, már korán megedzettek testemet s hozzászoktat-ták a legsanyarubb éghajlati viszonyokhoz.

Valami három évig jártam akkor iskolába s minthogy tanítóim ki nem fogytak a dicséret-ből, melylyel rendkívüli emlékező tehetségem elhalmozta, melynek segélyére nagy könnyúsággal könyv nélkül voltam képes bety-nulni mindent, még oly latin dolgokat is, me-lyeket nem értettem, folytatni szándékoztam tanulmányaimat, hogy orvos vagy jogász lehessenek, mely két hivatás akkor a vidéken egy tanult ember legveremesebb törekvéseinek tárgya volt.

Anyám is ily jövőt álmodott számomra, hanem a kérelhetetlen szegénység fennakasztotta vágyaink szárnyalását. Sokkal kevesebb kelle megelégednem. Inasnak álltam egy női szabó-hoz. Mikor már annyira vittem, hogy két sző-

tam rossz magaviseletéért, nekem esett s bi-zonyjal jól elpántol, ha anyja idejekorán közbe nem lép.

Tanítóskodásom e szerint nehéz iskola volt számomra, de vitélül kitartottam, egész addig, míg Csallóközből, hol gyermekésem első éveit tölttem, nyolcz forintnyi meglehetően összeget vi-hettem magammal fáradozásaim gyümölcse-ként. Ez összeggel Szent-Györgyre siettem, Po-zsony mellett, hogy tanulmányaimat az ottani gimnáziumban megkezdjem.

A magammal hozott pénz épen elég volt arra, hogy megvásároljam magamnak a szüksé-ges könyveket, s barátságos és könyörületes emberek más utakon is segítettek. Hét külö-nböző család adott nekem hetenként egyszer ingyen kosztot, hozzá még jó nagy kenyér-rett reggelire, s másikat oszonnára. Én kaptam a tehetősebb iskolás fiúk elviselt ruháit. Kitértő szorgalommal, s talán természetemben fekvő gyors és könnyű felfogással is, sikerült az osztály-ban másodikként tennem le a vizsgát, az első latin osztályból. Egész lelkem a tanuláshoz volt; csak-ham meg lehetős folyékonyan megtanultam latinul beszélni, tanárim figyelmeikkel ajándé-koztak meg s némi pártfogásukban részesítet-

Folytattam tanulmányaimat, nem csüg-gesztve a szükségtől és nélkülözésektől, s egyre közeledek a cél felé, melyet kitűztem magam-nak; az első iskolai év végén a legjobb tanulók közé soroztattam. Visszaemlékezve e szomorú napokra, csodálni vagyok kénytelen azt a tör-hetlen vidámságot és életkedvet, mely minde-nütt kísért s mely az élet annyi viszontagságain keresztül segített. Vas-egészségem is segedel-memre volt a küzdelmek közepette s megőrzé jó kedélyemet.

Daczára szerény táplálkozásomnak, mely csak kenyérből és vízből állott, a legerősebb testalkatukkal is kiálltam a versenyt s éltető lelke valék minden tréfának és kedvtelésnek ugy a tanteremben, mint játék közben. Vala-hányszor az iskolai év véget ért, mindig én volt-am az első, ki kezembe fogtam a vándorbotot s neki indultam a nagy világnak, gyalog, egy fillér nélkül zsebemben. Ilyen módon látogat-tam meg Bécsét, Prágát s Ausztriának más vá-roseit. Gyakran, ha utközben elfáradtam, kedé-lyes beszélgetésbe ereszkedtem a kocsisal, ki utamba került s fáradságom jutalmául kis időre helyet kaptam a szekeren. Éjjelenként rende-sen a tisztelendő urak lakására állítottam be,

hol latin beszédem bizonyosan megszerzett számomra egy-egy kis szíveséget vagy néhány krajczárt az utköltösekre, s a gazdasszonyhoz intézett néhány szónyi bóknak sikerült tarisznyámat is megtölteni élelemmel a következő npra. Öszintesség, nyújasság és udvariasság oly értékek, melyek minden országban forgalomban vannak, ifjunál és öregnél egyaránt becsben állanak, s ki e tulajdonokkal bír, méltó joggal gazdagnak nevezheti magát, ha üres is erszénye.

E kószalások előiskolái voltak a későbbi években mint dervis tett vándorlásainknak, s mindig nehéz szívvel dobtam sarokba vándorbotomat a szünidő végén. Akár azért, mert szíveséget szenvedtem s nehéz küzdelmembe került megélhetést biztosítani magamnak a városban, akár egyéb okból, de elég az hozzá, hogy már kora ifjuságom óta ellenszenvvel viseltem a városban lakás iránt. A mint a szűk utcákra léptem, magas házfőlelekkel láttam eltűnni fejem fölött az égboltot, ifjú kedvem elhagyott s csak az a remény, hogy az iskolai év végén újra mint szabad ember állhatok istennek fényes ege alatt s szabadon érintkezhetek a természettel, tette maradásomat a városban tűrhetővé.

1847-ben azonkívül, hogy rendes tanulmányaimat folytattam az iskolában, magán-tanulmányokhoz is fogtam, mert meg kell vallani, hogy ez időben a magyar gimnáziumok nem valami kitűnő vezetéseknél örvendtek. A mellett, hogy az utazási irodalom legkülönfélébb termékeit átvastam és könnyen megemésztettem, francziánul is megtanultam. Anyanyelvemen, a magyaron kívül a németet is már gyermekkoromban elsajátítottam. Csaknem ugyanazon időben ismerkedtem meg a tóttal s miután iskolai tanulmányaim a latinnal és görögrel is megismertettek, tehát nem egészen tizenhat éves koromban oly sok főnyelvet tudtam beszélni, hogy az azokkal rokon idiomákat elsajátítanom aránylag könnyű feladat volt.

Mindig különös örömmre szolgált a memorizálás. A gyermekeknek nagyon bizonytalan fogalmaik vannak a természeti adományokról s ha az egy nap alatt betanult szavak számát tisztól hatvány, sőt százig vihettem, örömem nem ismert határt. Öszintén be kell azonban vallanom, hogy ez időben még legtávolabbról sem sejtettem, hogy minő eredményekre vezethetnek a sikeres gyakorlatok, melyek annyira hízlegettek hiúsággal.

Igy történt, hogy a francia nyelv magán-tanulásáról fokozatosan áttértem a latin nyelvcsalád többi ágának tanulására. Hasonlóan tettem a germán nyelvekkel, s kezdve az angol, csakhamar könnyen kiterjeszhettem tanulmányaimat a dánra és svédre is. Ugyanezt a rendszert követtem a szláv dialektusoknál is, és mivel soha sem mulasztottam el tanulási buzgalomban fénhangon olvasni és magammal társalgást folytatni azokon a nyelveken, melyeket tanultam, tehát meglepően rövid idő alatt bizonyos tájékozottságra tettem szert mind a nyelvekben, melyről aztán ifjú csalódásom azt képzelte, hogy az maga a tőkély, miután ez időben kissé túlzó véleményekkel voltam magam felől.

Legtöbb esetben árt a hiúság az ember jellemének, de néha üdvös ösztönzést is gyakorol a további tökéletesedésre. Ez esetben az önámítás, mely fegyelmetlen képzelődésnek volt következtése, letérített a nyilvános tanulmányok útjáról, melyre léptem, s arra indított, hogy magamtól folytassam tanulmányaimat. Az olvasó azt kérdezheti, hogy mi volt ezéja az önképzésnek. Valóban, magam sem tudtam akkor még. «Nulla dies sine linea», ez a jelszó lebegett örökké lelkem előtt s még akkor is, mikor mint magántanító voltam alkalmazva a vidéken, s naponta nyolcz-tíz órát szenteltem tanításra, a hátralévő időt ígygeztem ugy értekesíteni, hogy jelentékenyen gyarapíthassam ismereteimet.

Most már a világirodalom élvezeteni váltották fel a korábbi évek egyhangú és száraz nyelv-magolását. Szívem szerint merítettem csaknem minden európai nemzet elmemtíveinek gazdag és változatos forrásából. Albiön bárdjai, Szerbia troubadourjai, Spanyolország minstráljai és Olaszthon ihlett költői; Lomonosoff, Puskin, Tegner, Andersen, Oehlenschläger, szóval a mult és jelennek csaknem minden muzsája szabad óráim társai voltak. Mindig fénhangon olvastam, s

gyakran az oldalak szélére jegyeztem le benyomásaimat, valahányszor egyik-másik hely megragadta kedélyemet.

A fénhangon olvasás eme szokásából, s a heves taglejtésekkel, melyekkel azt kísérem szoktam, a környezetemben élők gyakran elmebetegségre következtek, s egy alkalommal e meggyőzés oly határozottan nyilvánult, hogy okálón annak is, hogy tanító állásomat elvesztettem. De mit törődtem én ez emberek kicsinyes véleményeivel akkor, mikor lelkemet Tasso harczi Jeruzsálem előtt, Cid vitézi tettei s Byron hősei és hősnői töltötték be? Mindazáltal meg kell vallanom, hogy egy jelenet sem tett rám oly hatást, mint azok, melyek a napkeleti tartományokban történtek, Ázsiában, — mely akkor oly távolinak tetszett előttem, — gyönyöggel, drágakévekkel gazdagon hímzett pompás öltözeteivel, melyek szüntelenül szemem előtt lebegtek. Hogy is lehetett volna ez más-ként annál, a ki gyermekkorában az «Ezeregyéjszakát» olvasta, s ki mint én, már születésénél s nevelésénél fogva, félig maga is ázsiai volt.

Ugy ismertem Ázsiát, mint a legfantasztikusabb kalandoknak, a legmeseibb sikereknek hazáját s minthogy már kora gyermek éveimben kalandos életet folytattam s mindig valami rendkívüli szerencse álmokéjét hajszoltam, már első epedéseim is a messze távol felé, Ázsiát mutatták nekem.

Hogy mielőbb betölthessem vágyamat, szükségesnek találtam mindenekelőtt az ázsiai nyelvekkel kötni ismeretséget s egyszerre a török nyelvet kezdtem. Az ural-altaji nyelv-jelleg, a magyarral való rokonsága okáért, kevesebb fáradságot szerzett nekem, mint szerzett volna a legtöbb nyugatnak. Annál nehezebbnek találtam azonban különös betűit elsajátítani, tanító és utmutatás nélkül. Napokon át rajzoltam a betűket pálczával a homokba, míg végre fölismertem a diakritikus pontokat, melyek a betűk és szavak szabatos kiejtésére szolgálnak elkerülhetlen megkülönböztető jegyekül. Ily uton tökéletesíttem magam szünet nélkül. Szótáram hiányzott, de nem voltam képes egy «Bianchinak» akkor csaknem negyven forintnyi magas árát letenni, s mivel így kénytelen voltam az egyes szavak értelmét a török szöveg labirintusában bizonyos Wickerhauser-féle Chrestomathia ugynevezett betűszerinti fordítás segítségével találgatni el, így történt, hogy miután egy vaskos kötetem keresztülmentem már, akkor vettem észre, hogy egészen hibás nyomon indultam el, s kénytelen voltam újra kezdeni. Ily keserű csalódások nem egyszer értek autodidaktikus tanulmányaim folyamában, de minő nehézség vagy feladat történhet meg egy ifjú szenvedélyét, vagy lankaszthatná lelkesedését?

Husz éves koromat értem már ekkor, s minden fáradsálmaim bőséges gyümölcsét élveztem, a mikor első ízben voltam képes szótár nélkül olvasni és megérteni egy rövid török költeményt. Különben nem a keleti műzsának előttem még eddig hozzáférhetlen tartalma ösztökélte akaraterőmet, hanem inkább munkámnak gyümölcsei, azok az édes gyümölcsök szolgáltak nekem kedves elégtételül és sarkalltak további működésre a keleti tudományok mezején. Minden törekvésem, vágyam és gondolatom napkeletre vont, mely teljes fényében ragyogott előttem. Lelkem már régóta csapongott illatos mezein s előbb-utóbb testemnek is követni kellett oda. Oly embertől, kinek még mindennapi kenyereért kellett küzdeni európai hazájában, meglehetősen vakmerőségnek tetszhetett keleti utazásra gondolni, sok száz méröldnyi távolságra. Nem tagadom, hogy az ifjú vérmesség legmerészebb röptei, s az idegen országok és erkölcök megismerésének mindenható vágyai is meg kellett hogy törjenek szegénységem sziklafalán, s hogy sokáig kápráztatta meg hű ábránd szememeit, mielőtt komolyan hozzáláttam volna kedvemcz tervem kivételéhez. De az erős elhatározás olyan, mint az Alpok csucsaírói leszakadó görgeteg, mely egy kedvező szél által megindított hólabdával kezdődik, de csakhamar roppant tömegű nő, mely minden akadályt, a mi útját állja, ellenállhatlan erővel sodor és szipor el. Ilyen lökést nyertem én is br. Eötvös Józseftől, a nagy érdemű írótól, ki bár maga sem volt gazdag, de nemes lelki befolyásával szabad utazást eszközölt számomra a Fekete-tengeren.

Ő látott el némi utiköltséggel is és néhány viseltes ruhával. Könyvektől duzzadó bőrdöndöm hamar rendbe volt hozva, s én egy gőzöson Galaczba hajóztam, honnan Konstantinápolyba, utazásom közvetlen célja felé voltam menendő.

hamar rendbe volt hozva, s én egy gőzöson Galaczba hajóztam, honnan Konstantinápolyba, utazásom közvetlen célja felé voltam menendő.

A KIS-ÁZSIAI FÖLDRENGÉS.

Kis-Ázsia partjain az utóbbi évtizedek alatt sok földrengés pusztított s csak nem régen is Khiosz szigetén nagy rombolást vitt véghez. A hírlapok közelebb egy újabb földrengésről emlékeznek meg, mely Anatólia partján, Scio szigettel szemben, dühöngött s különösen Csesme tengerparti várost pusztította el, mely e szigettel szemben, attól alig három méröldnyi tengerszoros által elválasztva fekszik, nem messze Szmirnától, a Levante legelső kereskedő városától. Csesme, melynek képét bemutatjuk, maga is jelentékeny hely volt, mintegy 6000 lakossal s kikötőjét különösen a malozsaszállítás tette élénk, míg környékét sok olaj- és eperfaültemény díszítette.

A földrengés hatásáról, habár annak helye Európához oly közel van és Szmirnát az egész világgal vasut és táviró-huzalok kötik össze, csak általános képeket nyertünk. Egy hajótsizt, ki személyesen meglátogatta e helyeket, a következő leírást közli a pusztulásról: Midőn Csesme kikötőjébe értünk, első pillanatra azt hittem, hogy a tudósítások nagyon túlzottak voltak. De nem. A kikötőből ugyan csak néhány dől falat és hasadékok láttunk, de midőn beljebb lovagoltam, láttam, hogy csaknem minden ház megsemmült. S némelyik egészen romba dől. A legközelebbi faluban, Lidjában, egyetlen ház sem volt ép. Alig egy félóra járásnyira innen, Latejata nevű kis mezővárosban, egész sereg embert találtunk, kinek lakóhelyök sem volt. A szerencsétlenek egy része deszkákból összerakott bódékban tartózkodott, de a nagyobb rész számára nem volt más hely, mint fagalyak s oszlopok fölé huzott lepedők, melyek alatt úgy szorongtak, mint heringek a hordőban. Több utca egészen elpusztult s az ingadozó falak miatt nem volt tanácsos a szabadban járkálni.

Reis-dere-ben, mely mintegy félórányira volt, a pusztulás még nagyobbakat mutatkozott. Az egész város tönkrement, az utcák romhalmazokat képeztek s a lakosok megszöktek a házakból. Szerencsére a földrengés nappal történt, midőn a lakók legnagyobb része a mezőn volt. De azért tizenhét nő és gyermek esett áldozatul s mintegy ötven megsemmült. A sebesülteket sátrakban és fabódékban helyezték el egy török katonai orvos felügyelete alatt. A 8000 főnyi lakosság csaknem kivétel nélkül a szabadban, apró kunyhókban tanyázott s könyörületes emberek ápolták őket. Török nyugalommal viselik balsorsukat, azonban lehetetlen megmondani, mi lesz belőlök, ha a hideg és az eső bekövetkezik.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

«Negyven év viszhangja.» írta Jókai Mór. Tavaly volt negyven éve, hogy Jókaitól a legelső elbeszélés megjelent a «Tavas» című almanachban. Negyven év alatt mennyit irt e rendkívüli termékenységű költőnk. Maga Jókai e most megjelent köteté előszavában 261 kötetet sorol föl, nem számítva hírlapiról és szerkesztői munkásságát. Ez a kötet mintegy emlékeül szolgál a negyven évi irodalmi működésnek. Jókai egyes művéből vannak benne összegyűjtve idézetek, költői hasonlatok, elmésségek, bölcsészeti reflexiók. A bevezetésben («Negyven év viszhangja») Jókai maga emlékezik vissza irodalmi működésére, kedves humorral rajzolja, hogy mennyit irt és mi mindenfélét. A negyven évet négy olyan különböző korszakra osztja föl, melynek minden eszméjére különönböző, élüt egymástól. Gyermekkorának emlékei visszanyulnak egész a napoleoni világharcok korszakáig; még olvasott olyan könyvet, melyt megírni szabad volt, de kinyomatni nem. Jött aztán az ébredés, az újalakulás korszaka, melyet táblabírói kornak csufolnak. Következett a szabadságharc, ezer ellentétes helyzet és indulat. Most megint egy új áradat ragad bennünket magával. Ennek a korszaknak eseményei, alakjai vonultak el szeme előtt. Egyik helyen így szól Jókai, a mint arról irt, hogyan dolgozik: «Úlve soha sem gondolkozom, hanem járkálva

Előbb az egész hosszú regényt apróra kidolgozom a fejemben; a legrészletesebb dialógokig (kivéve a leíró részeket). Ilyenkor a fantázia átveszi a memoria szerepét: s az egész munka úgy képződik a fejemben, hogy le tudnám diktálni. Hanem diktálni nem szeretek; mikor dolgozom, nem akarok emberi arcot látni. Mikor aztán leülök, akkor egyszerre megírok egy nap egy nyomtatott ívet; de megcsik, hogy kettőt is, egy szó kitörés, igazítás nélkül. S hogy valósággal a képzelet pótolta az emlékezetet, bizonyítja az, hogy egy év múlva már úgy olvashatom a regényemet, mint valami idegen munkát, nem tudom mi van benne, s nagyon kíváncsi vagyok rá, hogy a regényhősöm hogy fog kiugadni abból a timárból, a mibe bele lovagolt? . . . E negyven év alatt bizonyára sok mindenféle eszme megfordult a fejemben. A mi regényeim meséjét kíséri; ezek az én alakjaimnak a szárnyai. Most azt gondoltam, hogy ezeket a szárnyakat kitepem s aztán (ki nem látott még pillangó-szárnyakból összerakott képet?) képeket csoportosítok belőlük.

E csoportok a könyv felosztását teszik. Az első részben vannak összeállítva a szerelemre vonatkozó reflexiók, aztán a költészetre, a nők erejére és gyöngegségére, a férfakra, a hazaszeretetre, a h'tre, szabadságra, diésőségre, családra, szivre, szenvedélyekre, jellemre, öngyilkosságra, nagy emberekre, társadalomra, nyomorra, pénzre, történelemre, természetre, ifjuságra, stb. vonatkozó; összesen ötvenkét fejezet, egy genialis lélek nyilatkozatai, melyből sziv, elme és költészet szól, gyönyörködve, tanulságot nyújtva, vagy földerítve. Érdekes irodalmi emlékek alig lehetett volna ünnepleni egy fényes szellem negyven éves pályafutását, mint e gyűjteménnyel, melybe mintegy kévébe vannak összekötte e nagy utról felszedett kalászkok. A Franklin-társulat az alkalomhoz és a kitűnő íróhoz illő disszel állította ki a kötetet, mely 384 oldalt foglal el, stírún nyomva, de oly finom vágásu betűkkel, oly tiszta nyomással, hogy az öreg betűk kedvelői em panaszkodhatnak. Merített hollandi papírra van nyomtatva és pergamen-papírra borítva. Ára 3 frt 60 kr.

«Utazások könyvtára.» A földrajzi társaság ily cím alatt megindított vállalatából, melyet a Franklin-társulat ad ki, a harmadik kötet jelent meg, s az újabb idők egyik jeles utazójának tapasztalatait ismerteti meg. Címe: «Serpa Pinto utazása Afrikán keresztül az Atlanti-óceántól az Indiai-óceánig», átdolgozta Dr. Brozik Károly tanár. El van látva bevezetűl a déli Afrikában tett utazások rövid megismertetésével is; ezt Thirring Gusztáv írta s kellőleg tájékoz az előzményekről, melyek Serpa Pinto utazásához magyarázatul járulnak. Dr. Brozik terjedelmes munkából készítette a magyar kiadást, s az átdolgozásban jó érzéket tanúsított az iránt, a mi földrajzi és tudományos értékű, mind az iránt, a mi az olvasó érdeklődését lekötöheti egy könyv iránt. Számos illusztráció is érdekesíti a kötetet, melynek ára 2 frt. — Az érdekes könyvből mutatványul közlünk egy illusztrációt is, mely a Zambezi folyó osodáját, a nagy vízesezt tünteti föl.

A Zambezi vízesezt a bensülöttek Mozi-otunya vagy Mezi-ot-tuna néven hívják, a mi szeszto nyelven «nagy víz»-et jelent. A Mozi-ot-tuna hosszú, óriási és mély hegyszakadék, melybe az 1978 yardnyi széles Zambezi bele rohan. Mielőtt a szakadékhoz érne, a folyót két sziget három ágra osztja. A legnyugatibb ág 196 láb széles és 262 lábnyi mélységbe zuhog a víz. Ez a zuhatag legkisebb, de legszebb ága, mely a többi oly borzasztó, hogyha ez óriási szakadékok ismerik a bibliai korbán, bizonyosan így festettek volna a pokol képeit, melyben iszonyatosabb a sötétség és víz, mint a tűz és a forráság. A keleti ág 218 yard széles és 393 láb

Mozi-ot-tunya, a Zambezi nagy vízesezt.

mély; a középső ágba 1313 láb szélességben zuhan le a folyó főtömege. A vízesezt közelében a soha meg nem szűnő köd mindent zússz tesz; az örökös mennydörgés folytonosan hallatszik a mély-ségből.

Przevalszky orosz ezredesnek Közép-Ázsiában 1887—80. években tett harmadik nagy utazásáról szóló műve, melyet a tudományos világ egy év óta nagy érdeklődéssel vár. «Zajszánból Chámin át Tibetbe és a Sárja folyó forrásvidékére» címen megjelent oroszul; III. Sándor csár költéség, nagy nyegdrétben, 108 képpel, a szövegbe nyomott 10 fametszettel és 2 térképpel, került ki a sajtó alól. A világhírű utazó ez alkalommal is igen sok, eddig teljesen ismeretlen vidéket járt be.

1879. évi márczius 21-én (ó-naptár szerint) Keleti-Turkesztán Zajszán nevű városából indult utnak tizenharmadmagával és Dsungurián, Chámi városban, a chámi sivatagon, Szá-dseun és Czajdámton keresztülközve magát, még ezen év deczemberében megérkezett Tibetnek Bumza nevű, a szék- városból, Lhászától, alig 100 méröldnyire fekvő hegyiségehez. Minden lépten-nyomon találkozott a kínai kormányzók és más tisztviselők zaklatásával, furlangjával, íjesztgetésével, tiltakozásaival . . . de nagy segített magán, hogy merészen és hajthatatlan megmaradt szándéka mellett. Utközben egyik társa, Jegorov nevű kozák eltévedt, míg aztán öt napi bolnyogás, roppant nélkülözések, fáradsalmak és az élelfentartásért a legkülönbözőbb módon viaskodva végre szerencsésen felhaltatta társait. Majd a vezetője hagyta cserben, és járhatatlan hegyek közé vitte; erre aztán huszonötöt veretett rá, elkergette és a saját erejében bízva indult tova az ismeretlen vadonba. — Egy hegyi útjárón az ugynevezett jograi törzs támadta meg a kised csapatot, dárdákkal és kanócspuskákkal. Ezeket is sikeresen visszaverték. De már Lhászába menniök, a hova Przevalszky ezuttal harmadszor bejötti iparkodott, nem sikerült. A kínai követség felbujtatta a fanatikus tibetieket, azzal ámtíva őket, hogy az oroszok («tengerentűli ördögök») el akarják lopni a dalai-lámát, Tibet fejedelmét, egy négy éves gyermeket. Lhászai küldöttség jött az utazók elé, kérvénykönyörve, ne közelítsenek, a katonaság fegyverben áll ellenök, a nép zng . . . megtárltik az utiköltséget is, csak forduljanak vissza. Az utazók tevé, lovai, öszvérei nagyon el voltak már csigázva, élelmiszert kapni nem volt kilátásuk; mi volt más tenniök, mint visszatérni.

Ezután a Sárja folyó (Hongho) forrásvidékét akarták kikutatni, a mi csak részben sikerült. Nemcsak az állatok, sőt az emberek is betegeskedni, ki-merülni kezdtek már, a hegyeségek pedig borzasztóan vad, meredek és kopár-termeszetűek voltak, a melyeken kapaszkodniök kellett Végre e czél is elejtették és meglábolva a mongol sivatagot, szerencsésen elértek Urgát, s 1870. évi november 10-én Kjáchtát, a szárazföldi theaszállítás ezen 16. orosz városát. Utközben egy vadászaton egy tibeti yak majd-majd kioltá Przevalszky életét, csakis ez állatnak bátortalanágán mult, hogy a töltnyekkel már nem rendelkező vadászt agyon nem dofte.

Mint mondók, Tibet fővárosába nem halhatoltott az expedició ekkor se, de jóval tovább ment be Tibetbe, mint alig nyolcz hóval előtte gróf Széchenyi Béla.

Przevalszky utazása valódi virtuozitással van leírva és rendkívül érdekes olvasmány. A «Vasárnapi Ujság» is közölt már ezen utazásról általános ismertetést 1880. évi 13-ik és 1881. évi 18-ik számaiban.

A magyar földrajzi társaság választmánya elhatározta, hogy e becses munkát «Utazások könyvtára» című, a Franklin-társaságnál megjelenő vállalata számára, melyből a harmadik kötet (Serpa Pinto portugál ezredes Afrikai utja) épen most hagyta el a sajtót, eredeti oroszól fordíttatja le, hogy így a magyar olvasók előbb, vagy legalább egyidejűleg kaphassák meg a német fordítással. Az érdekes műről Vámbéry Ármin, Közép-Ázsia legalosabb ismerője fog a földrajzi társaságban előadást tartani. Megjegyezzük egyuttal, hogy Przevalszky már a mult hóban utolag elutazott Közép-Ázsiába s utazása legalább tíz évet fog igénybe venni.

* Vámbéry könyve. Londonban Vámbéry közép-ázsiai utazási és élményei leírásából új kiadás jelent meg ily cím alatt: «Arminius Vámbéry, his Life and Adventures. Written by himself, with portrait and illustrations.» (Vámbéry Ármin, élete és kalandjai. Önmaña által előadva, arczképpel és képekkel.) A kiadó cég, melynél megjelent: «London, T. Fischer Unwin, 26 Paternoster-square, 1884.» A «Times» a legmelegebb hangon irt és terjedelmes bírálatot közöl e könyvről, noha csak új kiadás. De van benne egy-két új részlet Vámbéry fiatalágáról. Egy magyar lap felszólt, hogy a magyar tudós mért irta meg angol nyelven életrajzát. Vámbéry erre kijelentette, hogy a könynek az a czimezése, mintha az «őnéleírás» volna, a kiadó műve. Mindössze egy-két új fejezetet irt korai ifjuságáról; ötvenkét éve daczára sokkal fiatalabbnak érzí magát, mintsem már most hozzá fogna oly munka megírásához, melyre az ember csak az élet alkonyatokor gondolhat. Ha megírja, magyarul fogja megírni. Azokat a részeket, melyek a könyvben újak, Vámbéry lapunknak volt szives átadni magyar szövegben, s mai és jövő heti számunk közli. Megemlítjük még, hogy ez alkalomból a «Grafico» illusztrált angol lap Vámbéry arczképét is közli.

* A dákok», ethnografiai tanulmány, írta Bo-rovcsky Samu. Az Al-Duna vidékén, s a mai Erdélyben, de kelet felé egész a Prutig, éjszak felé a Dnjesterig, délen Belgrádig, s nyugat felé körülbelül a Tiszáig terjedt a régi Dácia, melynek öz történetét szorgalmas tanulmányozta tette Borovcsky, s műveltségéről, történeti szerepéről becses adatokat állított össze, egész addig, mikor a dákok római uralom alá kerültek, s a legnevezetesebb római gyarmatok egyikévé vált Dácia. A könyv a Hornyánszky-féle nyomdában jelent meg s ára 60 kr.

A Franklin-társulat kiadásában a fentebb említettek kivül újabban meg a következő művek hagyták el a sajtót: «Egy évig mondurbán», karcolatok az egyévi önkéntes-életből, írta Karczió Géza, ki «gyaloghuszár» név alatt is szokott tárcza-közleményeket írni. A 184 oldalra terjedő kötet élénk rajzokban tünteti föl az egyévi önkéntesek életét a sorozástól kezdve egész addig, mi a szolgálati év letelik. A szerző szolgálati idejére esett épen Bosznia, s az okkupáció élményeiből is fölvet néhany rajzot könyvébe. Volt vagy leendő önkénytesek bizonyára érdekellet fogják olvasni a csinosan irt rajzokat. Ára 1 frt. — A «Veg-rehajtási törvény magyarázata», írta Dr. Imling Konrád, kir. táblai pöbítő. Részletes és nagyszerűdelmú munka (463. oldal), mert a végrehajtási törvény rendelkezéseihöz sok szöveg magyarázat való. A kötethez betűrendes tárgymutató is van csatolva. Ára 4 frt 50 kr. — «Döntvénytar», a m. kir. Curia elvi jelentőségű határozatai; kiadja a «Jogtudományi Közlöny» szerkesztősége; új folyam, ötödik kötet; ára 2 frt.

Sorsjegyek és értékpapírok részletfizetés mellett.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a
Kereskedelmi takaré- és hitelszövetkezet
 (Budapest, Gizella-tér 2. sz. I. emelet)
 a mai naptól kezdve sorsjegyeknek és értékpapíroknak részletfizetés mellett eladását az 1883. évi XXXI. t. cz. rendelkezése szerint üzletkörébe vonta.
Hivatalos órák délután 4-5 óráig.
 AZ IGAZGATÓSÁG:
Dr. Herich Károly elnök
Peterdy Lajos vezérigazgató
Lovag Falk Zsigmond alelnök.

Caak 12 frba kerül egy üvegárga-

szelő-gép, Krausz & Co. cs. k. szabadalmaz. gépjárműből B és C (Währing). Ezen gép igen szolid szerkezetű (vas és fém) kisebb és nagyobb üvegek dugaszolására; alkalmas bor, palackozókerekedések, háztartáshoz és 1871 vendéglőknek; továbbá szállítható kávépörkölő szobákban, valamint zárt helyiségben felállítható, tüzelhető harminó fűtőanyaggal. Ára 40 forinttól 65 frtig, nyomatok Krausz & Co. cs. kir. szabad. gépjárá által Bécs (Währing.)

Pontos fölvilágosítást
 Texas és Kalifornia minden viszonyáról, ugyintén leírásokat magyar és német nyelven, térképeket, stb. ingyen és bérmentve ad W. G. Kingsbury, 41. Finsbury Pavement, London E. C. 1200

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapest. megjelent s kapható:

ZORD IDŐ.

TÖRTÉNETI REGÉNY.

Írta

KEMÉNY ZSIGMOND

Három kötet.

Második kiadás.

Ára füzve 3 frt.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapest. megjelent és minden könyvtáros-kezdésben kapható. — Az osztrák tartományok számára SZELINSKI GYÖRGY csász. kir. egyet. könyvtárosnál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

JÓ GYERMEKEK KÖNYVE

THUMANN PÁL RAJZAIHOZ

a verseket írták és átdolgozták

SZÁSZ KÁROLY ES VARGHA GYULA

48 nagy színnyomatú képpel.

Ára színes borítékba kötve 3 forint 60 kr.

GYERMEKÉLET

KLEINMICHEL J. RAJZAIHOZ

a verseket írták és átdolgozták

SZÁSZ KÁROLY ES VARGHA GYULA

34 nagy színnyomatú képpel.

Ára színes borítékba kötve 3 forint.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapest. megjelent s minden könyvtárosnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György es. k. gy. könyvtárosnál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

NEVESSÜNK!

MULATTATÓ NAPTÁR A GYÖNYÖRŰSÉGES 1884. ESZTENDŐRE.

Megcsinálta vala

EGY ASZTROMÓKUS.

Sok képpel.

Ára füzve 40 kr.

Határidő-naptár

1884-ik évre.

mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva iropapíron és kemény kötésben ára 1 frt 20 kr.

SÜRGÖNY.

Az Ischia borzasztó szerencsétlensége miatt.

Föltűnő olcsóságok, majdnem ingyen!

- tezt fin. francia battiszt zsebkendő szín. széllel — 65
- legfin. angol czephir zsebkendő — 85
- valódi rumb. vászon zsebkendő — 1.10
- tiszta len kenyérruha szín. széllel — 1.25
- kitűnő minőségű porruha — 1.35
- sávolszalvétá kitűnő minőségű — 1.35
- legfin. aglais damaszt szalvétá — 1.68
- legfin. aglais damaszt törülköző — 1.85
- 4000 db sávolszalvétá valódi len — dbja — 83
- 3000 • legfin. fehér damaszt abrosz — 98
- 2500 • legfin. színes damaszt abrosz — 1.25
- 5000 • színes szalon abrosz — 2.20
- 3000 • női ing, háló corsette, bugyogó, elegáns schweizi bímzéssel — 1.25
- 1503 • fehér madapolán és nyers vászon alsó ruha gazdagon díszítve — 1.25
- 290 vg finom fehér zsinorbarchet — rfe — 24
- 1 • jó minős. jó mos. béresi kanavász 26 rfs — 2.45
- 1 • 28 rf jó minőségű hegyi gyöles — 3.35
- 3000 • 29 rfs valódi len, legj. minőségű házi legnehezebb sziléziai amerikai bőrvászon és 500 vg kitűnő minőségű chiffon — 6.95
- 250 • legnehezebb freudenthali kanavász — 5.90
- 350 • 30 rf legj. minős. valódi rumb. kanavász — 6.95
- 280 • 30 rf legfin. patent damaszt csik csinavat — 6.95
- 150 • 29 rf valódi len törülköző fehérített. 1 vg — 4.15
- 500 • 29 rf finom hollandi vászon 18 ft helyett — 7.75
- 500 • 50 rf szél. irlandi vászon 45 ft helyett — 14.90
- 3000 db 10/4. ngy. gob. ripszagyterítő 5 ft helyett — 2.95
- 1400 garnitur gobelin ripszterítő 2 db ágy és 1 db asztalterítő összesen csak — 7.50
- 1200 elegáns jutta-függöny legd leguj. 1 ablakra — 3.90
- 500 db elegáns esőköpeny hölgyeknek fél áron — 10.—
- 500 • fin. eleg. ősi kabát hölgyeknek frt 5.50 — 9.—

Kapható SCHILLER L.-nél,

„a szép menyasszony”-hoz SZ.-FEHÉRVÁROTT.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapest. megjelent s minden könyvtárosnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György es. kir. egyetemi könyvtárosnál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

Protestáns új képes naptár

1884. szökő évre.

Szerkesztette

DÚZS SÁNDOR

TANÁR.

HARMINCZADIK ÉVFOLYAM.

Ára füzve 50 kr.

TARTALOM: Naptári rész. — Bélyegekről. — Báró Prónay Dózsa (Arec képpel). — Apró történetek. — Rijak a prókiából. Kinyves Tóth Kálmántól. — Bo-caor István. (Arec képpel). — A gályarab. Bihar Kálmántól. — A növényrostok és rostos növények. Szente Józseftől. — Trétyenszky Gyula. Margócsi Kálmántól. (Arec képpel). — Jól töltött élet. (Egy öreg tanító elbeszéléseiből). Bihar Kálmántól. — Gönczy Dániel. (Arec képpel). — A nyiregházi új ev. reform. egyház. (Képpel). — Protestáns egyházi tiszti névtár. — A Magyarországon tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Naptári értesítő.

VASÁRNAPI UJSÁG

47-ik szám 1883. BUDAPEST, NOVEMBER 25. XXX. évfolyam.

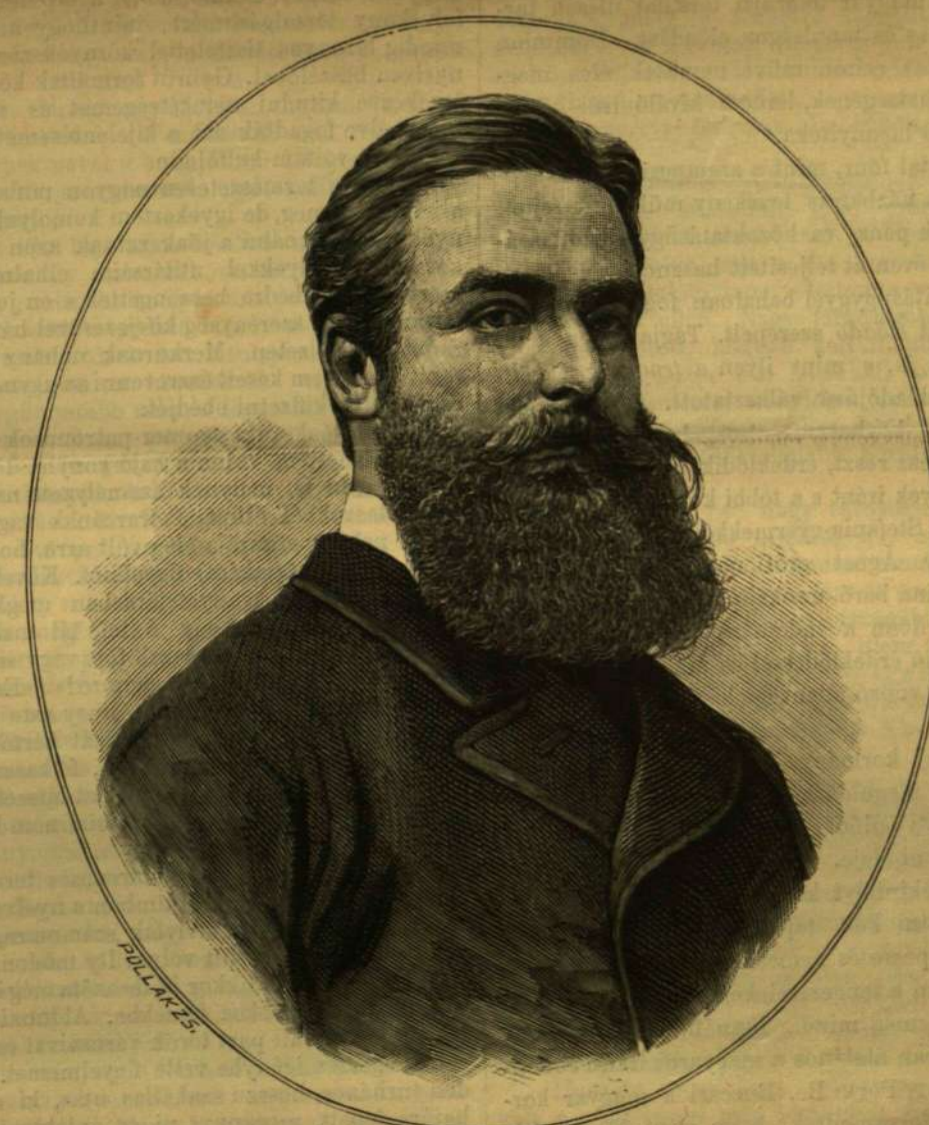
Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 tétele --- 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt 1 tétele --- 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt 1 tétele --- 3 • Külföldi előfizetőkhez a postallag megfizetendő vidéki irántaladó.

GRÓF ZICHY ÁGOST.

Fiume közjogi helyzete teljesen tiszta a törvénytar szerint, a «corpus separatum sacra corona» minden kétségen kívül Magyarországhoz tartozik. A történelem folyamán azonban sok oly dolog történt, a mi fölötté kedvezett zavart fogalmak és másfelől is támasztani megkísérelt aspirációk keletkezésének, úgy hogy Fiume közjogi helyzetéről egész irodalom keletkezett. A magyar fölfogás nem távozott el a tiszta, törvényes alapról, mely Fiumét a magyar korona külön testének mondja ki; de Fiume közigazgatási viszonyának rendezése felől mégis tárgyalások váltak szükségessé, melyek Magyar-, Horvátország és Fiume között egy kompromisszumra vezettek s annak alapján provizórium alkottatott, mely szerint Fiume, a város, tartozzék közvetlen Magyarországhoz a közös ügyekben, s legyen a magyar országgyűlésen közvetlenül képviselve, a nem közös ügyekben pedig legyen autonóm, mint Horvátország; a megye pedig kebeleztessek be Horvátországba s csak ennek kapesán tartozzék Magyarországhoz. Hogy e megoldás nem kielégítő, az ideiglenes minőségéből is kiderül. A Magyar- és Horvátország, valamint Fiume részéről a végleges rendezés céljából kiküldött regnikoláris bizottságnak azonban a mai napig sem sikerült valami definitívumot állítani a provizórium helyére.

Magyarországnak Fiumével a közvetlen kapcsolatot megőrizni életkérdés. Fiume az egyetlen kapu, melyen keresztül a magyar kereskedés a világpiacokra más országok érintése nélkül juthat el. E nélkül minden irányban feszélyezve volnánk azon államok kereskedelmi és tariffa-politikája által, melyeken keresztül közlekedni lennénk kénytelenek. Fiumét tehát, mint utolsó maradványát szép tengerpartunknak, féltünk kell, mint a szemünk fényét s ápolnunk ama köteleket, melyek hozzánk fűzik, még áldozatokkal is, nehogy elszakítsák tőlünk, mint elszakított a Littoralé s még korábban dalmát tengerparti kikötő városok.

E kötelek ereje nagy részben Fiume magatartásától függ, mely eddig az anyaország iránti hűség és ragaszkodás tekintetében nem adott alkalmat kifogásra. Tudjuk, hogy ezt leginkább annak köszönhetjük, hogy a fiúmeiek elég okos emberek jól fölfogni a saját érdekeiket s méltányolni az áldozatokat, melyeket Magyarország hoz Fiume fölvirágoztatására. De azért,

GRÓF ZICHY ÁGOST. Ellinger fényképezte.

Nemzeti nagy képes naptár

1884-ik évre.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal, s teljes tiszti ezimtárral.

Szerkeszti

ÁLDOR IMRE.

TIZENHATODIK ÉVFOLYAM.

BENCZUR GYULA

«az első magyar általános biztosító társaság alapítójának első alakuló közgyűlése 1857 jul. 15.» nagy czimképpel és számos a szövegbe nyomott kisebb képpel.

Ára füzve 1 frt.

TARTALMA: A felséges uralkodóház. — Csillagászati és kortani jellegzés: az 1884-ki évről. — Katholikus, protestáns, görög, orosz és izraelita naptár-rész jegyzéklapokkal. — Bélyeg-illetékek. — Irodalmi rész: Arany és Petőfi (öt képpel). — Két élet egy szív. Elbeszélés. — Szív nem ismer rangot (egy képpel). — Egy vén tölgyhöz. Költemény. — Képek Oroszországból (négy képpel). — Szellem és anyag (három képpel). — A madonnák festőjéről (két képpel). — Vázlatok egy év történetéből (négy képpel). — Magyarország cím-névtára hivatalos adatok alapján. — Országos vásárok a magyar szt. korona birtokain. — Kamatszámítás. Cselédbért, árendát mutató tábla. — Hirdetések.

Protestáns új képes naptár

1884. szökő évre.

Szerkesztette

DÚZS SÁNDOR

TANÁR.

HARMINCZADIK ÉVFOLYAM.

Ára füzve 50 kr.

TARTALOM: Naptári rész. — Bélyegekről. — Báró Prónay Dózsa (Arec képpel). — Apró történetek. — Rijak a prókiából. Kinyves Tóth Kálmántól. — Bo-caor István. (Arec képpel). — A gályarab. Bihar Kálmántól. — A növényrostok és rostos növények. Szente Józseftől. — Trétyenszky Gyula. Margócsi Kálmántól. (Arec képpel). — Jól töltött élet. (Egy öreg tanító elbeszéléseiből). Bihar Kálmántól. — Gönczy Dániel. (Arec képpel). — A nyiregházi új ev. reform. egyház. (Képpel). — Protestáns egyházi tiszti névtár. — A Magyarországon tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Naptári értesítő.